

Polīcijas veiktā aizturēšana un minoritātes: diskriminējošas attieksmes, kas balstīta uz etnisko piederību, izpratne un novēršana

[EIROPAS SAVIENĪBAS Pamattiesību hartas 21. pants](#) aizliedz diskrimināciju pēc vairākiem kritērijiem, tostarp pēc rases un etniskās izcelsmes.

Uz etnisko piederību balstīta diskriminējoša attieksme ES

Šķirošanu pēc etniskās piederības kā izmeklēšanas paņēmieni tiesībaizsardzības iestādēs nereti dēvē par “noziedznieka profilēšanu”. Lai izstrādātu “aizdomās turamā aprakstu”, šādas profilēšanas laikā izmanto tādus rādītājus kā fiziskās īpašības, izskats vai uzvedība. Kā rādītāju var izmantot, piemēram, tautību, ģērbšanās ieradumus vai vietas, kuras cilvēks mēdz apmeklēt.

Ja profilēšana ir diskriminējoša, tā kļūst nelikumīga.

Diskriminējoša etniskajā piederībā balstīta attieksme ietver:

- mazāk labvēlīgu attieksmi pret kādu personu nekā pret citām, kuras atrodas līdzīgā situācijā, piemēram, realizējot policijas pilnvaras aizturēt un pārmeklēt personu;
- ja lēmums realizēt policijas pilnvaras ir balstīts tikai uz vai galvenokārt uz šādas personas rasi vai etnisko piederību.

Kādēļ diskriminējoša etniskajā piederībā balstīta attieksme ir nelikumīga?

Tieša diskriminācija pēc rases vai etniskās piederības ir nelikumīga. Tas ir ES Pamattiesību hartā ietverts starptautisko tiesību normu princips.

Ja policija attiecībā uz personu realizē savas pilnvaras un *vienīgais vai galvenais tā iemesls* ir cilvēka rase vai etniskā piederība, šāda attieksme ir diskriminējoša.

Lai nepieļautu, ka šādu rīcību uzskata par diskriminējošu, lēmumam realizēt policijas pilnvaras jābūt pamatotam arī citos papildu faktoros, nevis tikai personas rasē vai etniskajā piederībā. Tas attiecas pat gadījumā, ja rase vai etniskā piederība ir saistīta ar konkrētu operāciju vai politiku.

Etniskā statistika ES

Lielākajā daļā ES dalībvalstu nav pieejama detalizēta statistiskā informācija par policijas pilnvaru izmantošanu, pamatojoties uz rasi vai etnisko piederību. Šādas informācijas izmantošana var palīdzēt novērst diskrimināciju.

Galvenais šķērslis šādu datu vākšanai ir plaši izplatītais valsts iestāžu uzskats, ka šāda rīcība būtu pretrunā noteikumiem par privātuma un jo īpaši datu aizsardzību. Šāds ierobežojums neattiecas tiktāl, ciktāl pastāv pietiekamas garantijas, kas nodrošina tiesību uz privātumu aizsardzību.

Tos statistikas datus par etnisko piederību, pēc kuriem nevar identificēt personu, var izpētīt kopā ar pierādījumiem par to, vai aizturēšana notika konkrētas personas nelikumīgu darbību rezultātā vai nolūkā novērst šādas darbības. Ja ir nesamērīgas atšķirības starp to pārbaudīto personu skaitu, kuras pārstāv noteiktas minoritātes, un atklāto vai novērsto noziedzīgo nodarījumu skaitu, tas var liecināt, ka rase vai etniskā piederība pārāk bieži tiek izmantota kā kritērijs un tas attiecīgi nozīmē, ka pastāv diskriminācija.

Apvienotā Karaliste ir vienīgā ES dalībvalsts, kas sistemātiski vāc policijas datus par personu aizturēšanu līdz ar informāciju par aizturēto etnisko piederību. Apvienotajā Karalistē savāktie dati ir pieejami sabiedrībai un līdz ar to palīdz veidot policijas atbildīgumu.

Policijas kā valsts dienesta darba sekmes ir atkarīgas no tā, kāda ir attieksme pret dažādām kopienām un kā šādu kopienu skatījumā pret tām izturas policija. Labas attiecības ar policiju un uzticība tai nodrošina plašāku ziņošanu par noziedzīgiem nodarījumiem.

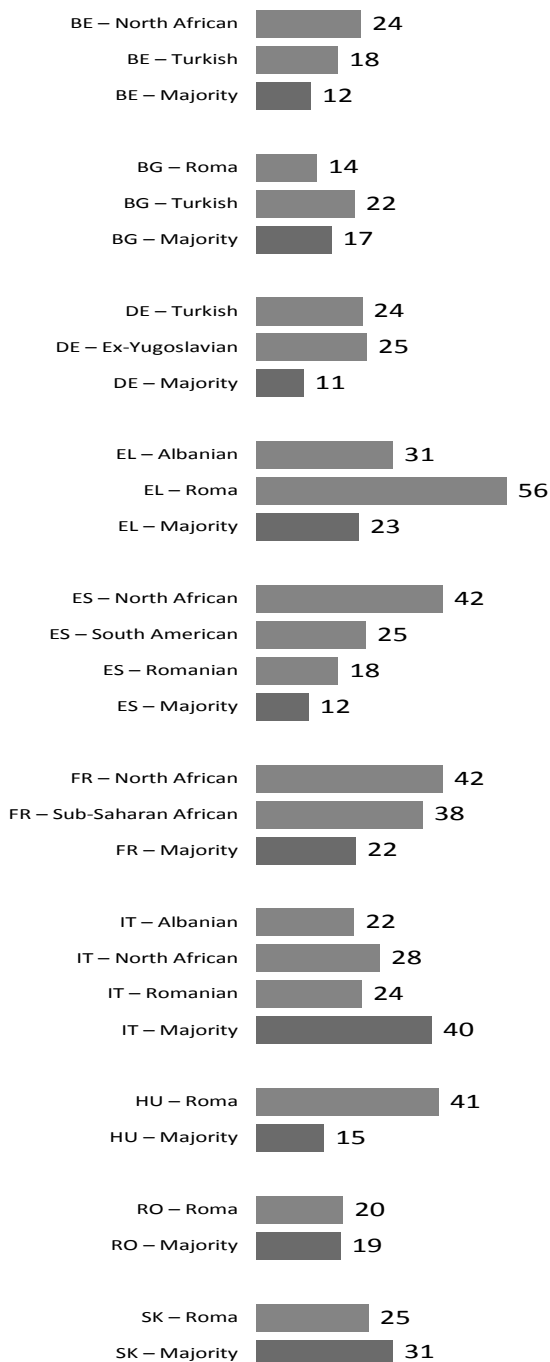
ES minoritāšu pieredze saskarsmē ar policiju

[EU-MIDIS](#) pirmajā ES mēroga apsekojumā, lai noskaidrotu imigrantu un etnisko minoritāšu grupu pieredzi saistībā ar diskrimināciju un noziedzīgu ekspluatāciju ikdienas dzīvē, konstatēja, ka:

- policija aiztur minoritāšu pārstāvjus daudz biežāk nekā iedzīvotāju vairākuma grupu pārstāvjus, kuri dzīvo tajā pašā apkārtnē Beļģijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā un Ungārijā. Tas netika konstatēts Slovēnijā, Bulgārijā, Itālijā vai Rumānijā.

1. attēls

Policijas aizturētās personas pēdējo 12 mēnešu laikā (% no kopējā respondentu skaita)

(Piezīme: salīdzinājums starp minoritāšu un vairākuma iedzīvotāju piedzīvoto policijas aizturēšanu tika veikts tikai desmit no 27 ES dalībvalstīm.)

Valstu apzīmējumi

BE = Beļģija, BG = Bulgārija, DE = Vācija, EL = Grieķija, ES = Spānija, FR = Francija, IT = Itālija, HU = Ungārija, RO = Rumānija, SK = Slovākija.

- Dažas minoritāšu grupas policija pārbauda jo īpaši stingri, piemēram, romu respondentus Grieķijā, kuri 12 mēnešu laikā vidēji ir piedzīvojuši gandrīz sešas policijas pārbaudes.

- Vairākumu respondenti uzskata, ka policija pret viņiem izturas ar cieņu, savukārt minoritāšu respondenti vairāk norāda, ka policija neizturas pret viņiem ar cieņu.

Piemēram, Beļģijā 85 % vairākuma iedzīvotāju respondenti uzskata, ka pēdējās policijas aizturēšanas laikā policija pret viņiem izturējās ar cieņu salīdzinājumā ar 42 % Ziemeļāfrikas izcelsmes respondentiem un 55 % turku tautības respondentiem.

- Minoritāšu grupu pārstāvji, kuriem šķiet, ka policija viņus pārbaudīja etniskās piederības dēļ vai tādēļ, ka viņi ir imigranti, mazāk uzticas policijai nekā tie minoritāšu pārstāvji, kuri ir tikuši aizturēti, taču uzskata, ka tas nav saistīts ar viņu piederību minoritātei.

- Katrs otrais minoritātes pārstāvis, kurš ir cietis no uzbrukuma, draudiem vai smagas pazemošanas, norāda, ka neziņo par šiem incidentiem policijai, jo netic, ka policija kaut ko darīs viņa labā.

Apraksts

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) ir publicējusi divus ziņojumus par POLICIJAS VEIKTO AIZTURĒŠANU UN MINORITĀTĒM:

- **EU-MIDIS ziņojums "Dati fokusā": "POLICIJAS VEIKTĀ AIZTURĒŠANA UN MINORITĀTES"** (2010. GADA OKTOBRIS).
- **"Diskriminējošas attieksmes, kas balstīta uz etnisko piederību, izpratne un novēršana: ceļvedis"** (2010. gada oktobris).

FRA 2008. gadā intervēja 23 500 respondentus imigrantus un etnisko minoritāšu grupu pārstāvjus klātienē ar aptaujas anketām visās 27 ES dalībvalstīs. Lai salīdzinātu galvenos rezultātus, papildus tika intervēti 5000 tajā pašā apkārtnē dzīvojošie vairākuma iedzīvotāju pārstāvji Beļģijā, Bulgārijā, Francijā, Vācijā, Grieķijā, Ungārijā, Itālijā, Rumānijā, Slovākijā un Spānijā. Ar galvenajiem EU-MIDIS rezultātiem var iepazīties tīmekļa vietnē: WWW.FRA.EUROPA.EU.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA)

Schwarzenbergplatz 11, 1040 Vienna, Austria Tālrunis: +43 1 580 30 60, Fakss: +43 1 580 30 699, E-pasts: information@fra.europa.eu Tīmekļa

vietne: www.fra.europa.eu

www.fra.europa.eu